

POLTAVA UNIVERSITY OF
ECONOMICS AND TRADE

ЕКОНОМІКА СЬОГОДНІ: ПРОБЛЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ

МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції

Полтава 2026

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ (ПУЕТ)

ЕКОНОМІКА СЬОГОДНІ: ПРОБЛЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ

МАТЕРІАЛИ

XV Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції

(м. Полтава, 18-19 грудня 2025 року)

За загальною редакцією
д-ра екон. наук, професора М. Є. Рогози,
Г. В. Карнаухової

**Полтава
ПУЕТ
2026**

Організаційний комітет

Голова організаційного комітету – О. О. Нестуля, Лауреат державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений працівник освіти України, ректор Полтавського університету економіки і торгівлі», далі – ПУЕТ, д-р іст. наук, професор.

Співголова – Л. Г. Войнаш, член Президії Укркоопспілки, директор Департаменту освіти і науки, директор Навчально-методичного центру «Укоопосвіта», канд. екон. наук.

Заступники голови організаційного комітету:

Н. С. Педченко, д-р екон. наук, професор, перший проректор ПУЕТ;

М. Є. Рогоза, д-р екон. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік Академії економічних наук України, академік Міжнародної академії біоенерго-технологій, науковий директор громадської спілки «Міжнародний центр досліджень соціально-економічних проблем модернізації та розвитку кооперації», професор кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

Ж. А. Кононенко, канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ.

Члени організаційного комітету:

Ю. С. Матвієнко, канд. пед. наук, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ;

А. С. Ткаченко, д-р техн. наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту денної освіти;

В. І. Перебийніс, д-р екон. наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

Г. В. Карнаухова, заступник завідувача кафедри, старший викладач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

В. В. Стеценко, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Л. М. Діденко, директор ЦЗОП ПУЕТ.

Економіка сьогодні: проблеми моделювання та управління :
Е45 матеріали XV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за заг. ред. д-ра екон. наук, професора М. Є. Рогози, Г. В. Карнаухової (м. Полтава, 18–19 грудня 2025 року). – Полтава : ПУЕТ, 2026. – 296 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Текст укр., англ. мовами.

ISBN 978-966-184-487-1

У матеріалах конференції розглядаються питання управління, моделювання, прогнозування соціально-економічних систем; цифрові трансформації, штучний інтелект в економіці, державному управлінні та місцевому самоврядуванні; сталий розвиток регіонів, громад, територій, суб'єктів господарювання; кооперація, мале та середнє підприємництво; промислова політика у частині підготовки кадрів.

УДК 330.4:338.24(082)

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.*

© Полтавський університет
економіки і торгівлі, 2026

Шаповалов В. О., Луценко Ю. Ю.
Компроміси економічної політики
фірми в умовах конкуренції 113

**СЕКЦІЯ 2. ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ЕКОНОМІЦІ, ДЕРЖАВНОМУ
УПРАВЛІННІ ТА МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ:
ДОСЯГНЕННЯ, ВИКЛИКИ, РИЗИКИ**

Maciej Kardas, Jan Polcyn, Aleksy Kwiliński
Digital twins for statistical process control:
a data-driven framework for Industry 4.0..... 117

Aleksy Kwiliński
Virtual reality and real virtuality: the economy
of perception in the age of the metaverse 126

Aleksy Kwiliński, Maciej Kardas, Vladyslav Landar
The virtual space as an environment of reflexive governance:
the quality of public opinion and its global implications 134

Levkovets N. P.
The role of artificial intelligence in transforming
accounting and analytical systems..... 151

Борисенко В. В., Чеботарьов Є. В.
Threads і регіональний бізнес в Україні
в повоєнних умовах: можливості та обмеження 155

Волков М. І.
Інтеграція цифрових інновацій у стратегії підвищення
інвестиційної привабливості промислових підприємств..... 158

Волошиненко Т. Р.
Застосування цифрових технологій для
аналізу витрат домогосподарств 161

Гаращенко А. А., Сокіл Б. В.
Стратегічна пріоритезація підприємств у контексті
Індустрії 4.0, ШІ та гео економічної нестабільності 163

3. Семенова В. Г. Інноваційний розвиток підприємств в контексті диверсифікації діяльності. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2019. № 2–3 (70–71). С. 219–226.
4. Чижова Ю. В. Омніканальні комунікації як інструмент підвищення конкурентоспроможності. *Економічний простір*. 2025. № 204. <https://doi.org/10.30838/EP.204.334-340>.

В. О. Шаповалов, канд. екон. наук, доцент;

Ю. Ю. Луценко, здобувач вищої освіти

Полтавський університет економіки і торгівлі

КОМПРОМІСИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ФІРМИ В УМОВАХ КОНКУРЕНЦІЇ

У сучасних умовах конкурентного ринку економічна політика фірми формується під впливом багатофакторного середовища, що примушує її постійно здійснювати раціональний вибір між взаємовиключними економічними пріоритетами. Компроміс у цьому контексті виступає не ознакою слабкості управління, а об'єктивним наслідком обмеженості ресурсів, високої швидкості змін та необхідності оптимізації результатів у ситуації, де одночасна максимізація усіх параметрів неможлива. Конкуренція робить цей вибір особливо гострим, адже кожне стратегічне рішення фірми одразу порівнюється з рішеннями конкурентів, що змінює рівновагу на ринку та впливає на можливості довгострокового розвитку.

У сучасних дослідженнях виділяють три основні підходи до розуміння конкуренції. Поведінковий підхід акцентує на взаємодії учасників ринку, їхніх стратегіях та діях у конкурентній боротьбі за обмежені ресурси та підтримку споживачів. Структурний підхід розглядає конкуренцію через призму ринкової структури, оцінюючи кількість учасників, розподіл ринкових часток, характеристики продукту та необхідність регулювання, що дозволяє формувати ефективні стратегії управління конкурентоспроможністю. Функціональний підхід підкреслює роль конкуренції як стимулу для інновацій і прогресу, де нові ідеї та технології витісняють менш ефективних учасників, сприяючи підвищенню продуктивності та розвитку ринку [1, с. 76–77].

Саме ця різнобічність проявів конкуренції створює умови, за яких фірма змушена шукати компроміси між різними економічними пріоритетами та ресурсними обмеженнями.

Природа компромісів у діяльності підприємства ґрунтується на загальноекономічному принципі альтернативних витрат: будь-який вибір означає відмову від іншої можливості. Це відображено у мікроекономічних моделях, де оптимум виробництва визначається точкою рівності граничних витрат і граничного доходу, що доводить необхідність балансування між ціною, обсягом виробництва, витратами та попитом.

Конкурентне середовище підсилює роль цього оптимуму, оскільки навіть незначні відхилення від нього призводять до втрати клієнтів чи зменшення маржі. У ситуації, коли ринок характеризується еластичним попитом, надмірне підвищення ціни спричиняє різке падіння обсягів продажу, а занадто низька ціна формує дефіцит фінансових ресурсів для розвитку. Таким чином, ціноутворення ілюструє класичний компроміс між маржею та ринковою часткою, що підтверджують дані моделей попиту та пропозиції.

Не менш важливим є компроміс між мінімізацією витрат і забезпеченням належної якості продукції. Скорочення витрат може тимчасово підвищити фінансові показники, однак дослідження кривої витрат якості свідчать про U-подібний характер взаємозв'язку: надмірне зменшення витрат з часом породжує більше витрат на виправлення дефектів, реклаमाції, втрату репутації та скорочення бази постійних клієнтів. У довгостроковій перспективі це призводить до погіршення конкурентних позицій. Саме тому економічна політика фірми потребує аналітично обґрунтованого балансу між інвестиціями в якість та контролем собівартості.

Окремий пласт компромісних рішень формується в інноваційній сфері. Інвестування у розвиток технологій, цифровізацію, нові продукти чи оновлення виробничих процесів завжди пов'язане з підвищеним ризиком та невизначеністю. Модель «креативної деструкції» Шумпетера доводить, що фірми, які уникають інновацій через страх втрати ресурсів, з часом втрачають

ринок під тиском технологічно динамічніших конкурентів. Проте надмірні інноваційні вкладення також становлять загрозу, особливо якщо вони не відповідають реальним можливостям підприємства або не мають належного попиту. При цьому, як зазначають науковці, сучасні цифрові інструменти та технології підсилюють роль інновацій, створюючи можливості для нових моделей співконкуренції та партнерства, змінюючи динаміку ринкового лідерства та підсилюючи тиск на традиційний бізнес [2, с. 72].

Як зазначають Н. Є. Каличева та І. В. Чорнобровка, сучасна ринкова економіка демонструє конкуренцію у двох вимірах: вона формує розвиток підприємства та виступає динамічним механізмом, що стимулює економічний розвиток, забезпечує стабільність і водночас може спричиняти руйнування через розв'язання внутрішніх суперечностей [3, с. 33]. Це створює компроміс між короткостроковою прибутковістю і довгостроковою стійкістю, який може бути розв'язаний лише за допомогою глибокого аналізу ринку, фінансових потоків та стратегічних ризиків.

Стратегічні компроміси охоплюють вибір між диверсифікацією та фокусуванням діяльності. Модель конкурентних стратегій Портера доводить, що фірми, які намагаються одночасно реалізувати кілька суперечливих стратегій, часто потрапляють у «пастку середини» і втрачають конкурентні переваги. Натомість чітко визначена стратегічна спеціалізація або продумана диверсифікація забезпечують стійкі ринкові позиції. Аналогічна дилема проявляється у визначенні балансу між швидкістю реагування на ринкові зміни та глибиною аналітичної оцінки – надмірна поспішність збільшує ризик помилок, тоді як надто довге планування може позбавити підприємство можливості використати ринкове «вікно».

Таким чином, компроміси економічної політики фірми в умовах конкуренції є складним багатовимірним явищем, у якому раціональність рішень визначається здатністю підприємства узгоджувати суперечливі параметри. Науково-аналітичні моделі доводять, що ефективність діяльності фірми вимірюється не

максимізацією одного показника, а оптимізацією взаємопов'язаних факторів, що формують збалансовану систему рішень.

Конкуренція робить ці компроміси динамічними, змінюючи їх у відповідь на стратегії конкурентів та зовнішні економічні умови. Успішні підприємства – це ті, які здатні своєчасно переоцінювати можливості, коригувати економічну політику та знаходити оптимальні точки рівноваги між ризиком і прибутковістю, інноваціями і стабільністю, витратами і якістю, швидкістю та точністю рішень. У підсумку науково обґрунтований механізм компромісів стає ключовим чинником конкурентоспроможності й довгострокової стійкості фірми на сучасному ринку.

Список використаних джерел

1. Волик С. Конкуренція: наукові підходи до визначення при побудові систем управління конкурентоспроможністю підприємств. *Економічний простір*. 2023. № 188. С. 73–78. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/188-12>.
2. Селезньова Г., Чумак, Г. Вплив розвитку цифрової економіки на конкурентне середовище вітчизняних підприємств. *Підприємництво та інновації*. 2022. № 25. С. 69–74. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/25.11>.
3. Каличева Н. Є., Чорнобровка І. В. *Конкуренція: сучасне розуміння, сутність та вплив на ринкову економіку*. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2024. № 85. С. 30–36. <https://doi.org/10.18664/btie.85.306327>.